

Силабус курсу Демографічні реконструкції в історії та археології

Освітній ступінь – бакалавр
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 032 історія та археологія
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Кількість кредитів – 4

Рік підготовки: II, III семестр

Компонент освітньої програми: Вибіркова

Дні занять: згідно з розкладом занять, з можливістю дистанційної роботи на платформі ZOOM.

Консультації: згідно з графіком індивідуальної роботи

Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

Терещенко Валентин Дмитрович, кандидат історичних наук, доцент

Контактна інформація tereshchenko@tnpu.edu.ua
[+38 0977030193](tel:+380977030193)

Опис дисципліни

Актуальність курсу зумовлена потребою вивчення та розуміння специфіки демографічних процесів, як важливого фактору історичного розвитку людського суспільства. Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- здатність усвідомлювати об'єм та засоби впливу демографічних процесів як на суспільство у цілому, так і на окрему людину, визначати власне місце у демографічних процесах
- здатність відрізнити суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних та аргументованих, вміти надавати перевагу останнім. Схильність до самоперевірки отриманих результатів;
- здатність застосовувати знання з предмету, для розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку політичного життя суспільства й уміння їх використовувати в професійній діяльності.

Навчальний контент

№ Од. (лек. /сем.)	Теми	Результати навчання	Завдання
4/4	Тема 1. Палеодемографія та джерела демографічної реконструкції.	Поняття палеодемографії Методи та принципи палеодемографічних реконструкцій. Людські останки як історичне джерело. Писемні джерела Роль етнографічних матеріалів.	Питання
6/8	Тема 2. Використання класичних історичних та археологічних методів для палеодемографічних досліджень	Методи розрахунку чисельності населення за даними історичних джерел. Аналіз статистичних джерел. Застосування методи молекулярної генетики до вивчення демографічних процесів давніх суспільств.	Питання
4/6	Тема 3. Методи фізичної антропології	Соматична та генетична стать люд мни Визначення стат за морфологічними ознаками. Ідентифікація віку. Антропология катастроф.	Питання

		Антропологічний аналіз масових поховань.	
8/8	Тема 4. Основні чинники впливу на демографічні процеси	Природні чинники (ландшафт та клімат, природні ресурси). Економічні чинники. Воєнно-політичні фактори. Первісна економіка та демографічна картина. Вплив переходу до відтворювального господарства на демографічні процеси. Демографія землеробських суспільств. Демографія кочових суспільств. Вплив військової активності на демографічні процеси.	Питання Презентація

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОНП	Програмні компетентності
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. М
ЗК 6	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 7	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 10	Здатність працювати в команді.
ФК 1	Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
ФК 2	Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.
ФК 6	Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.
ФК 7	Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.
ФК 8	Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.
ФК 9	Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
ФК10	Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.
ПРН 2	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПРН 3	Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
ПРН 5	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
ПРН 9	Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України
ПРН 11	Здійснювати аналіз ситуації з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.
ПРН 14	Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.
ПРН 15	Знати особливості відповідних історичних подій на Тернопіллі та використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПРН 16	Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації регіональних особливостей історичного процесу.

Літературні джерела

1. Кислый А.В., Капринын И И Палеодемография: теория и методика, проблемы и решения. Запорожье, 1994. 161 с.
2. Проблеми гендерних досліджень в демографії та суміжних дисциплінах // Демографічні дослідження. Вип.22. Київ: Інститут економіки НАНУ, 2000. — С.162-176
3. Кислий О.Є. Демографічний вимір історії.- К.: Арістей, 2005. 328
4. Бужилова, А. 11. Древнее население (палеопатологические аспекты исследования). М.: Институт археологии РАН, 1995. 189 с.
5. Кислый А.Е. Некоторые представления о возможности моделирования развития древнейшего населения // Демографические исследования Киев 1993. Вып. 16.
6. Потехина И Д. Население Украины в эпохи неолита и раннего энеолита по антропологическим данным. Киев: Институт археологии, 1999 216 с.
7. Рохлин Д. Г. Болезни древних людей. М.: Наука, 1965. 302 с.
8. Антропология : навч. посіб. для студентів гуманітар. спец. вищ. навч. закл. / Сергій Сегеда. – Київ: Либідь, 2001. – 335 с.
9. Археология и методы исторических реконструкций. – К.: Наук. думка, 2005. – 156 с.
10. Блаватский В.Д. Методика полевых археологических исследований. – М., 1998. – 259 с.
11. Борисковский П.И. Палеолит Украины. – М., 200 – 256 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-2) усне опитування, письмові завдання	40
Модуль 2 (теми 3-4) усне опитування, завдання, есе	40
Екзамен– усне опитування, тестові завдання.	20

Шкала оцінювання студентів:

EKTS	Бали	Зміст
A	90-100	Відмінно
B	85-89	Добре
C	75-84	Добре
D	65-74	Задовільно
E	60-64	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом